

Mnenje Evropskega odbora regij – Prihodnost konvencije županov

(2016/C 051/09)

Poročevalka: Kata TÜTTŐ (HU/PES), članica sveta 12. okrožja Budimpešte

POLITIČNA PRIPOROČILA

EVROPSKI ODBOR REGIJ

Krepitev konvencije županov in opredelitev novih ciljev

1. vse od ustanovitve konvencije županov leta 2008 podpira to evropsko gibanje, katerega namen je, da bi s cilji glede energetske učinkovitosti in obnovljivih virov energije, ki so si jih zadale lokalne oblasti, podpisnice konvencije, do leta 2020 dosegli in če je le mogoče presegli cilj 20-odstotnega zmanjšanja emisij CO₂, ki ga je določila Evropska unija. Konvencija županov je danes prisotna v vseh državah članicah razen ene in na ozemlju več kot 6 000 lokalnih in regionalnih oblasti, ki so jo podpisale, živi tretjina prebivalcev Unije. Podpisnice so se zavezale, da bodo emisije ogljikovega dioksida zmanjšale v povprečju za 28 %;
2. v skladu s svojimi prejšnji mnenji ⁽¹⁾ priznava, da je konvencija županov od ustanovitve doživela uspeh brez primere tako glede mobilizacije lokalnih in regionalnih oblasti pri vprašanih, povezanih s podnebjem in energijo, kot vzpostavljanja strukture upravljanja na več ravneh;
3. izraža zadovoljstvo, da je Evropska komisija sprožila in financirala to pobudo, ki z ukrepi varčevanja z energijo in spodbujanja čistih virov energije več kot 6 400 mestom in regijam po svetu pomaga zmanjševati emisije CO₂. Glede na zaveze, ki so jih prostovoljno prevzeli člani konvencije, naj bi se te do leta 2020 zmanjšale za 28 %;
4. je velikokrat poudaril, da je treba sprejeti celovit pristop k boju proti podnebnim spremembam in za prilagajanje njihovim neizogibnim posledicam; zato izraža zadovoljstvo, da se je Evropska komisija odločila združiti konvencijo županov in pobudo „župani se prilagajajo“ (Mayors Adapt), in jo spodbuja, naj v celoti preuči sinergije, ki jih bo to omogočilo; priporoča podobno ravnanje tudi glede pobude „pakt med otoki“;
5. opozarja na dejstvo, da je glavni poudarek pri izvajanju zastavljenih ciljev namenjen večji energetske učinkovitosti javnih stavb, posodobitvi javne razsvetljave in razvoju mestnega prevoza. 44 % cilja glede zmanjšanja emisij CO₂ naj bi dosegli z energetske prenovi stavb. Z naložbami v stavbe in promet naj bi se poraba energije do leta 2020 zmanjšala za 20 %;
6. namerava konvencijo županov še naprej institucionalno podpirati s svojimi posebnimi instrumenti, hkrati pa s pomočjo svojih članov spodbujati k pridružitvi novih podpisnikov in k zavezanosti uresničevanju ciljev energetske politike Evropske unije in preseganju ciljnih vrednosti;
7. odobrava in podpira podaljšanje in posodobitev ciljev konvencije županov v skladu z okvirnim programom EU do leta 2030 na področju podnebnja in energije, tj. več kot 40-odstotno zmanjšanje ⁽²⁾ emisij toplogrednih plinov glede na raven iz leta 1990 ⁽³⁾; priporoča, da se med nove cilje poleg energetske učinkovitosti uvrsti tudi trajnostna raba virov;

⁽¹⁾ CdR 1536/2015; CdR 1535/2015; CdR 4084/2014; CdR 2691/2014; CdR 6902/2013; CdR 5810/2013; CdR 140/2011; CdR 408/2010; CdR 164/2010; CdR 241/2008.

⁽²⁾ V skladu s ciljem iz okvira podnebne in energetske politike za leto 2030: 40-odstotno zmanjšanje emisij toplogrednih plinov glede na raven iz leta 1990. Podpisniki konvencije županov se zavežejo, da bodo presegli cilje zakonodaje EU.

⁽³⁾ Cilj ustanoviteljev konvencije županov za leto 2020 je bil več kot 20-odstotno zmanjšanje emisij toplogrednih plinov glede na raven iz leta 1990.

8. poziva Evropsko komisijo, naj si prizadeva za to, da bi konvencija županov svojo dejavnost nadaljevala tudi po letu 2020, in v ta namen zagotovi ločen upravni proračun za konvencijo županov, ki bi ustrezal vse večjim političnim ambicijam tega projekta, s čimer bi mu zagotovili dolgoročno prihodnost. Ob upoštevanju dejstva, da se leto 2020 bliža in da okvir podnebne in energetske politike EU vključuje obdobje do leta 2030, bi bilo treba leto 2030 določiti za srednjeročno obdobje, 2050 pa kot perspektivo za dolgoročne cilje, podobno kot je bilo pri strategiji o prehodu na nizkoogljično gospodarstvo do leta 2050;

9. predlaga, da se na podlagi znanstvenih poročil Medvladnega foruma za podnebne spremembe (IPCC) ⁽⁴⁾ in priporočil Odbora regij glede okvira podnebne in energetske politike za leto 2030 ⁽⁵⁾, srednjeročno spremeni cilj za leto 2030, tako da se za cilj pri emisijah toplogrednih plinov zastavi najmanj 50-odstotno zmanjšanje glede na raven iz leta 1990. Vendar OR ugotavlja, da regulativni okvir EU, ki se trenutno pripravlja, za evropski cilj zastavlja 40-odstotno zmanjšanje toplogrednih plinov;

10. predlaga, da si podpisniki dolgoročno zastavijo cilj najmanj 95-odstotnega zmanjšanja do leta 2050. Na podlagi utemeljenih znanstvenih poročil, ki jih je objavil IPCC, se je EU zavezala zmanjšanju emisij toplogrednih plinov za 80–95 % glede na raven iz leta 1990. Ob upoštevanju redno objavljenih novih znanstvenih ugotovitev o ukrepih in dodatnih prizadevanjih, ki so potrebna za odpravljanje slabšanja podnebnih razmer, OR predlaga, da si konvencija županov za cilj zastavi zgornjo vrednost, tj. 95-odstotno zmanjšanje;

11. vendar nasprotuje temu, da bi se otežilo pridružitve konvenciji županov. Cilj zmanjšanja emisij CO₂ bi se moral povečati, pa čeprav zgolj rahlo, saj je privlačnost gibanja tudi v njegovi preprostosti. Kljub temu OR priporoča, da se za najbolj ambiciozne podpisnike vzpostavi notranji ciljni sistem na več ravneh in ustrezen režim priznavanja, zlasti glede bolj osnovnih vprašanj, kot sta zasnova stavb, promet ipd.;

12. poziva, da se osredotoči predvsem na majhna mesta in občine, saj ima 56 % občin v EU od 5 000 do 100 000 prebivalcev. Ukrepi, ki jih sprejmejo aglomeracije ter mala in srednje velika mesta, imajo močan kumulativni učinek pri izvajanju načel trajnostnega razvoja mest. Odbor zato predlaga, da se razvijejo ukrepi za poenostavitev in posodobitev akcijskih načrtov za trajnostno energijo, vključno s preprostim finančnim obrazcem, in sistema spremljanja, da bi se upoštevala velikost aglomeracij, saj so upravne formalnosti, trenutno povezane s sodelovanjem v konvenciji županov, za nekatere lokalne oblasti z manjšim številom prebivalcev preveč zapletene;

Globalizacija konvencije županov

13. z zadovoljstvom ugotavlja, da je se konvencija županov že razširila preko meja Unije. Do danes so se ji pridružile lokalne oblasti iz več kot 50 držav sveta in prostovoljno obljubile, da bodo zmanjšale emisije CO₂;

14. podpira razširjanje modela konvencije županov po svetu in izraža pripravljenost, da k temu prispeva prek svojih partnerstev z mesti in regijami v tretjih državah, zlasti tistih v sosedstvu EU, s katerimi že strukturirano sodeluje prek platform ARLEM in CORLEAP ali skupnih posvetovalnih odborov in delovnih skupin, s čimer bi mestom in regijam po svetu pomagal pri spopadanju z izzivi na področju podnebnih sprememb;

15. spodbuja Evropsko komisijo, naj tudi zunaj EU opozarja na uspešna načela in dobre prakse konvencije županov, pri podnebnih ciljih pa naj si prizadeva za razširjanje modela upravljanja na več ravneh ⁽⁶⁾, da bi utrla pot novim primerom decentraliziranega sodelovanja;

⁽⁴⁾ http://www.ipcc.ch/publications_and_data/publications_and_data_reports.shtml

⁽⁵⁾ CdR 2691/2014.

⁽⁶⁾ CdR 89/2009.

Povečanje števila podpisnikov in promocija gibanja v državah članicah EU

16. z zadovoljstvom ugotavlja, da so številni člani OR predstavniki občinskih svetov, ki so že pristopili h konvenciji županov; spodbuja člane Odbora, naj v svojih mestih in regijah razširjajo pobudo konvencije in zagotovijo nadaljnjo politično podporo za uresničevanje njenih ciljev;

17. meni, da utegne biti za pritegnitev novih podpisnikov bistveno poenostaviti pripravo in izvajanje akcijskih načrtov za trajnostno energijo in postopek poročanja. Zelo koristno bi bilo tudi izboljšati postopke ocenjevanja akcijskih načrtov za trajnostno energijo in skrajšati najdaljši rok, predviden za oceno teh načrtov; upoštevati je treba dejstvo, da mala mesta in podeželske občine trenutno nimajo dostopa do virov in financiranja za izvajanje akcijskega načrta za trajnostno energijo;

18. meni, da bi lahko regionalne in lokalne oblasti, ki že imajo izkušnje na tem področju, prevzele vlogo mentorjev in pomagale pri spodbujanju lokalnih oblasti k vključitvi v pobudo, pri pripravi akcijskih načrtov za trajnostno energijo in izmenjavi dobrih praks;

19. predlaga, da se razmisli o imenovanju „ambasadorja konvencije županov“ v vsaki državi članici, da bi tudi tako usmerili pozornost mest in regij na to pobudo, zlasti tistih mest in regij, ki po zamenjavi politične usmeritve ne želijo nujno še naprej sodelovati v konvenciji županov. Ti „ambasadorji“ bi bili prostovoljci, izbrani med člani konvencije županov, in bi imeli podporo OR, pristojnih nacionalnih ministrstev, prek stalnih predstavništev v državah članicah pa tudi podporo Evropske komisije. Hkrati bi bili tudi na splošno odgovorni za poročanje o ciljih v vsaki državi;

20. predlaga, da se za nadaljnjo promocijo konvencije županov in njenih ciljev tako znotraj kot zunaj Unije uporabijo obstoječa lokalna in regionalna partnerstva, zlasti tesno medinstitucionalno sodelovanje, s čimer bi pripomogli, da konvencija postane svetovno gibanje;

Vloga regij v okviru konvencije županov

21. opozarja, da je cilj konvencije županov vzpostavitev strukture za usklajevanje vseh ravni upravljanja v skladu z načeloma subsidiarnosti in upravljanja na več ravneh, da bi lahko najbolj ambiciozna raven oblasti sprejela stroškovno učinkovite ukrepe. Predpogoj za to je, da pobude za ukrepe prihajajo od spodaj navzgor. Ključnega pomena je mobilizacija prebivalstva in lokalnih oblasti. Lokalna raven je najbolj primerna za pripravo in izvajanje akcijskih načrtov in za spodbujanje državljanov, da se vanje vključijo. Regije usklajujejo in nudijo ustrezno podporo mestom, ki imajo omejene vire za pripravo akcijskih načrtov za trajnostno energijo. Nacionalne oblasti zagotavljajo tudi usklajevanje in razdelitev nacionalnih in evropskih sredstev, evropska raven pa sprejema odločitve o regulativnem okviru, financiranju in programih tehnične pomoči;

22. vztraja, da morajo za doseg optimalnih rezultatov vse ravni upravljanja izpolniti svoje poslanstvo in vlogo, ki jo imajo v okviru konvencije županov; poleg tega izraža prepričanje, da je treba določeno število let po začetku delovanja konvencije potrditi minimalne zaveze;

23. poudarja, da imajo lahko regije ali mikroregije (raven NUTS 4) ključno vlogo pri podpori mest podpisnikov konvencije županov v zvezi s pripravo akcijskih načrtov za trajnostno energijo, njihovim izvajanjem in izmenjavo dobrih praks, da se prepreči podvajanje ter številnim malim in srednje velikim mestom omogoči sodelovanje pri tej pobudi; bistvena vloga regij kakršnekoli velikosti se uradno prizna s tem, ko h konvenciji županov pristopijo kot teritorialni koordinatorji;

24. opozarja na priporočila, ki jih je že podal glede pomena priznanja in okrepitev usklajevalne vloge, ki jo imajo regije v okviru konvencije županov. Ta vloga je dejansko bistvena za vključitev ukrepov in projektov najmanjših lokalnih oblasti, ki za to ne dobijo nobenega povračila nastalih stroškov;

Priporočila glede podobnih pobud

25. priznava, da konvencija županov nima monopola in ni edina možna pot v boju proti podnebnim spremembam. V državah članicah in tudi v Svetu Evrope obstajajo podobne pobude, zato bi si bilo treba prizadevati za razvoj sinergij med njimi. Nacionalne in regionalne pobude so pomembne za učinkovitejšo operativno podporo, zlasti malim občinam. Poročanje in obveznosti v okviru konvencije županov bi bilo treba preoblikovati tako, da bi bilo usklajevanje z drugimi mednarodnimi pobudami lažje in bi bili na podnebnih pogajanjih v Združenih narodih lokalna in regionalna raven bolj prepoznavni (npr. pobude *Compact of Mayors*, *carbons* (*carbons Climate Registry*) in NAZCA);

26. ponavlja svoje priporočilo za povezovanje konvencije županov in pobude „župani se prilagajajo“, ki ga je podal že v mnenju Strategija EU za prilagajanje podnebnim spremembam ⁽⁷⁾, in hkrati priporoča tudi vključitev pobude „pakt med otoki“;

27. opozarja urad konvencije županov in Evropsko komisijo, da je mogoče izkoristiti sinergije, ki so lahko posledica približevanja političnih zavez, povezanih s sodelovanjem v konvenciji županov in pobudi „župani se prilagajajo“, ter tehnoloških rešitev, ki jih prinašajo „pametna mesta“;

28. opozarja na zmedo, ki jo lahko ustvarijo različne pobude zaradi raznolikih pristopnih postopkov in nadzornih mehanizmov, pa tudi delnega prekrivanja ciljev; zato se zavzema za boljše usklajevanje – na pobudo konvencije županov – in strukturiranje različnih elementov, pri čemer je treba posebno pozornost posvetiti preglednosti, jasnemu komuniciranju in zmanjšanju upravne obremenitve; predlaga razmislek o vzpostavitvi točke VEM (vse na enem mestu), kjer bi lokalne oblasti dobile vse koristne podatke o različnih pobudah;

29. ugotavlja, da je velika ovira za izvajanje akcijskih načrtov za trajnostno energijo še vedno dostop do sredstev ali financiranja, zlasti v malih občinah ali v državah, ki so močno skrčile proračun;

30. poudarja, da lokalne oblasti poleg trdne podpore in institucionalnega okvira potrebujejo tudi pravno, finančno, metodološko in promocijsko okolje, ki spodbuja razvoj mrež in lajša uresničevanje ciljev ⁽⁸⁾;

31. nasprotuje vsem oblikam diskriminacije lokalnih oblasti, ki niso podpisale konvencije županov;

Vprašanja financiranja

32. z zaskrbljenostjo ugotavlja, da mala in srednje velika mesta le s težavo pridejo do virov EU: nekatera zato, ker se ne zavedajo, da imajo morda možnosti financiranja, druga pa zato, ker nimajo potrebnih zmogljivosti za pripravo načrtov projektov, za katere bi lahko dobila financiranje; zato odločno poziva Evropsko komisijo in konvencijo županov, naj jih obveščata o možnostih financiranja, ki so jim na voljo za uresničitev njihovih obljub ⁽⁹⁾. V širšem smislu se zavzema za oblikovanje posebnih shem financiranja za male in srednje velike občine;

33. želi spomniti, da akcijski načrti za trajnostno energijo, ki jih je potrdilo Skupno raziskovalno središče EU (JRC), sicer ponujajo odlične zamisli glede varčevanja z energijo v mestih, vendar bo za to, da te postanejo projekti, potrebno bančno financiranje ali zasebni kapital. Ravno tovrstne zmogljivosti pa na lokalni ravni pogosto manjkajo. Program ELENA, ki ga upravlja Evropska investicijska banka (EIB), bi lahko pomagal pri tem, vendar pa se uporablja skoraj izključno za velike projekte. Za uresničitev čim več načrtov je treba po vzoru programa ELENA vzpostaviti nacionalne ali regionalne programe, ki bi omogočali tudi financiranje skromnejših projektov, zlasti v malih in srednje velikih občinah;

⁽⁷⁾ CdR 3752/2013.

⁽⁸⁾ http://urban-intergroup.eu/wp-content/files_mf/position_paper_smart_cities_public_consultation_2011_en.pdf

⁽⁹⁾ CdR 283/2011.

34. predlaga, da so podpisniki še naprej upravičeni do tehnične pomoči (študije izvedljivosti, tehnični in finančni inženiring, postopki javnih naročil itd.), da lahko na podlagi prilagojenih ukrepov v okviru svojega akcijskega načrta za trajnostno energijo pripravijo projekte, ki jih bo moč financirati, ter izkoristijo mehanizme dolgoročnega financiranja za zbiranje potrebnih naložb. Instrument ELENA Evropske investicijske banke je podpisnikom sicer pomagal izpeljati obsežne in dolgoročne modele financiranja, vendar je z vidika velikosti projekta in učinka vzvoda zelo zahteven, kar takoj odvrne male in srednje velike podpisnike. Evropsko pomoč bi bilo treba povečati, da bodo pomoč za razvoj lahko dobili akcijski načrti za trajnostno energijo različnih velikosti. Treba je racionalizirati različne vire financiranja, vključno z mehanizmi EIB (EFSI, EIAH, ELENA), evropskimi strukturnimi in investicijskimi skladi (Fi-Compass), Obzorjem 2020, Evropskim skladom za energetska učinkovitost (EEEF), programom JESSICA, prihodnjo pobudo „pametno financiranje pametnih stavb“ ipd.

35. poziva Evropsko komisijo, naj uradu konvencije županov dovoli, da – denimo s spletno platformo – spodbuja povezovanje med projekti lokalnih oblasti, da bi bili lahko uspešni pri storitvi, ki jo nudi progam ELENA Evropske investicijske banke; Komisijo tudi poziva, naj podpisnikom poveča tehnično pomoč in pomoč za krepitev zmogljivosti;

36. odločno poziva, da se vse informacije o možnostih financiranja zberejo v pregledni brošuri v vseh uradnih jezikih EU, ki se posodablja vsako leto. To brošuro se posreduje zainteresiranim stranem in zlasti OR in njegovim članom;

Sodelovanje med OR in konvencijo županov

37. opozarja, da bi moral OR kot institucija Evropske unije, ki zastopa mnenje evropskih mest in regij ter povezuje različne lokalne mreže, imeti osrednjo vlogo v sistemu upravljanja na več ravneh. Ohraniti bi bilo treba tudi podporo delu pri sistemih upravljanja na več ravneh, ki ga v okviru konvencije županov opravljajo evropske lokalne in regionalne agencije za energijo. S tem bi omogočili, da je zakonodaja EU bolj v skladu z razmerami in potrebami mest in občin;

38. je pripravljen razviti ukrepe za povečanje prepoznavnosti konvencije županov med svojimi člani in spodbuja vse, ki se še niso, da se pridružijo konvenciji županov v imenu svoje lokalne ali regionalne oblasti; v ta namen bo preučil možnost oblikovanja *ad hoc* skupine „prijatelj konvencije županov“, ki bi jo sestavljali njegovi člani, ki so že podpisniki konvencije, in ki bi lahko bili deležni podpore pri spodbujanju konvencije županov v ustreznih strukturah tako znotraj kot zunaj OR;

39. opozarja, da se utegne sedanja kriza z begunci, ki so jih z doma odgnale predvsem vojne in gospodarske težave, v prihodnje še poglobiti, če se ne bomo uspešno borili proti podnebnim spremembam in bodo njihove posledice ogrozile preživetje vse večjega števila ljudi;

40. ob koncu dodaja, da je konvencija županov eden od instrumentov, ki lahko prispevajo k približevanju EU državljanom. Sposobnost lokalnih oblasti, da prostovoljno presežejo cilje, ki jih je določila EU, je dokazana. Še boljše rezultate bo mogoče doseči samo, če si gospodinjstva, morda prek pobud, ki jih sprožijo lokalne oblasti, določijo lastne cilje za manjšo porabo energije, ki je bolj čista in trajnostna, kar je tako v njihovem interesu kot v interesu planeta.

V Bruslju, 4. decembra 2015

Predsednik
Evropskega odbora regij
Markku MARKKULA